Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Л.Н. ГУМИЛЕВ атындағы

ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

ЗАҢ ФАКУЛЬТЕТІНІҢ

құрылғанына 20 жыл толуына арналған

«ҚҰҚЫҚ ЖҮЙЕСІ МЕН ЗАМАНАУИ МЕМЛЕКЕТ: МӘСЕЛЕЛЕРІ, ДАМУ ҮРДІСТЕРІ ЖӘНЕ КЕЛЕШЕГІ»

атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ЖИНАҒЫ

17 мамыр 2019 жыл, Нұр-Сұлтан қ.

МАТЕРИАЛЫ СБОРНИКА

Международной научно-практической конференции

«ПРАВОВАЯ СИСТЕМА И СОВРЕМЕННОЕ ГОСУДАРСТВО: ПРОБЛЕМЫ, ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ»

посвященной 20 летию

ЮРИДИЧЕСКОГО ФАКУЛЬТЕТА

ЕНУ имени Л.Н. ГУМИЛЕВА

17 мая 2019 года, г. Нур-Султан

Нұр-Сұлтан, 2019

ӘОЖ 342(063)
КБЖ 67. 4000.1
К18

Редакциялық алқа:
Амандықова С.К., Ибрагимов Ж.И., Өмірзақов П.К., Хайрмуханмедов Н.И., Тлепина Ш.В., Нурмағамбетов А.М., Сембекова Б.Р., Мырзатаев Н.Д., Женисов С.К. Баймолдина С.М., Бердиярова Ж.С., Абаева Х.

Заң факультетінің құрылғанына 20 жыл толуына арналған «Құқық жүйесі мен заманауи мемлекет: мәселелері, даму үрдістері және келешегі» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарының жинағы 17 мамыр 2019 жыл. Жалпы редакциясын басқарған: Е.Б.Сыдықов. – Нұр-Сұлтан: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, 2019. – 687 бет.

ISBN 978-601-337-176-4

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің заң факультетінің құрылғанына 20 жыл толуына арналған «Құқық жүйесі мен заманауи мемлекет: мәселелері, даму үрдістері және келешегі» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарының жинағы және құқықтық мемлекеттік: қоғамды жаңғырту және тұрақтылық, Қазақстан Республикасындағы азаматтық құқықтың дамуы мен қазыргі құрылу тенденциялары, қылмыстық сот төрелігі: заманауи заңдар жүйесіндегі дәстүрлер мен жаңалықтар, заманауи мемлекеттің жүйесінде өзгерістер енгізудің халықаралық құқығының ықпалы, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасындағы құқықтар туралы ғылыми мақалаларды қамтиды. Жинақ заңгер мамандарға және барша қауымға арналған. Барлық материалдар авторлардың баяндауында жарияланды.

ISBN 978-601-337-176-4

ӘОЖ 342(063)
КБЖ 67. 4000.1

© Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, 2019

МАЗМҰНЫ
СОДЕРЖАНИЕ

СЕКЦИЯ 1 ПРАВОВОЕ ГОСУДАРСТВО: СТАБИЛЬНОСТЬ И ОБЩЕСТВЕННАЯ МОДЕРНИЗАЦИЯ		
Abdikarym S.	Legal issues of cyber security in the Republic of Kazakhstan	12
Chumakova A.V., Pletyago T. Y.	The Perspectives of Anti-Corruption Policy in Russian Higher	16
Oraz R.	European Court of Human Rights and Kazakhstan	18
Tortaeva A.E., Sadvokassov K., Sergaliyev D.	Meaning of corruption in Europe and USA	21
Tsoy K.R.	Comparative analysis of international educational standards in the system of higher education in England and the Republic of Kazakhstan	24
Zhanymbek Y.	«Anti-corruption model of Singapure: theoretical and legal aspect»	28
Айдарбеков Н.	ҚР сайлау жүйесін жетілдірудің кейбір жолдары мен мәселелері	31
Амандыкова С.К.	Трансформация вузов в некоммерческие организации	34
Амандыкова С.К., Жамбаев Е.С., Сакиева Р.С.	К вопросу о формировании конституционной идентичности республики казахстан в контексте формирования единой нации	46
Амандыкова С.К. Корпебаев Ж.	Некоторые аспекты цифровизации избирательного процесса в Республике Казахстан	51
Ахмет Б., Бажай Х.	Адамның ар-намысы мен қадір-қасиетінің деффамациядан қорғалу тетіктері	53
Аюпова З.К., Кусаинов Д.У.	Влияние международного права на изменения правовой системы в условиях интеграции	57
Баетова К.К.	Правовое регулирование религиозных браков в МЧП	60
Бажай Х., Ахмет Б	Қазақстан Республикасының билік органдары жүйесінде парламенттік институттың қалыптасуы	64
Байбутаев Ә.Ж.	Қазақстанда сыбайлас жемқорлыққа қарсы тұрудың құқықтық негіздері	69
Байкова Е.А., Махмадинов Д.М.	Негативные последствия реализации вопросов социального обеспечения в Республике Казахстан	75
Бауыржан Жулдыз Бауыржанкызы	Неприкосновенность внутреннего мира личности и её интересов	78
Бейшембиев Э.Ж.	Кыргызстан: защита личности в национальном и международном публичном праве	83

Болтаев А.Д.	Қазақстан Республикасы азаматтардың сайлау құқығын жүзеге асырудағы әлемдік тәжірибеде туындайтын өзекті мәселелер	86
Бусурманов Ж.Д.	Правовая система и современное государство: проблемы, тенденции и перспективы развития	89
Бырдин Е.Н.	Проблемы защиты прав детей в Российской Федерации и Республике Казахстан: сравнительный анализ	91
Дайрабаева Н.К.	Актуальные вопросы государственных закупок в рамках ЕАЭС	95
Дайрабаева Н.К.	Перспективы совершенствования финансово-правового регулирования в сфере государственных закупок Республики Казахстан	97
Енсебаева А.Р.	Нулевая терпимость к коррупции - основа правового государства	101
Есенбаев Б.	Қазақстан және шетел азаматтарының сайлау құқығы және оның негізгі аспектілері	105
Жақсыбекова Ф.С., Татебаева Г.С.	Авторлық құқықтарды қорғау ерекшеліктері	108
Жанузакова Л.Т.	О понятии «государственный орган» в теории и законодательстве	111
Женисов С.К., Мысыр О.Д.	Сыбайлас жемқорлықпен күрес – бүгінгі таңдағы өзекті мәселе	115
Жуманова М.Х., Алдебаева Д.А.	Система законодательства социального обеспечения	116
Жуманова М.Х., Лукпан М.	Современные методы борьбы с коррупцией	121
Жунубаева М.М.	Банкротство «самозанятых» граждан в Росиийской Федерации	123
Ибрагимов Ж.И., Бұлақбаев М.	Кәсіби құқықтық мәдениетті қалыптастырудағы конституциялық принциптер	125
Ибрагимов Ж.И., Жугралин С.А.	Механизм правовой защиты прав и свобод ребенка в Республике Казахстан и Российской Федерации	133
Ибрагимов Ж.И., Қырым Д.	Құқық үстемдігі мемлекеттік қызметшілердің кәсіби құқықтық мәдениетінің негізі	135
Ибрагимов Ж.И.	Қазіргі заманғы мемлекеттік қызметшілердің құқықтық мәдениетін жетілдіру	139
Иванова Ж.Б.	Плагиат в модной индустрии: к вопросу о правовой защите творцов моды	144
Капсалямов К.Ж., Капсалямова С.С.	Современные проблемы противодействия уголовным правонарушениям в сфере банковской деятельности	147
Капсалямова С.С., Буртебаева А.А.	Актуальные вопросы правового регулирования деятельности министерства финансов Республики Казахстан в условиях цифровизации	151
Каскабаева Т., Альмухамбетов Ж.Н.	Современное состояние сравнительного правоведения как учебной и научной дисциплины	155
Кусаинова Л.И.	Проблемы бедности в Республике Казахстан и куего правовое регулирование	158

Мырзатаев Н.Д.	ҚР-дағы жоғары білім беру саласын құқықтық реттеудің теориясы мен тәжірибесі	162
Мырзатаев Н.Д., Сапарбекова Б.Е.	Педагог мәртебесін құқықтық қорғау – адам капиталының негізі	167
Орманова Ш.Ш., Алибеков А.А.	Элементы функционального анализа деятельности акимов сельских территорий	173
Орманова Ш.Ш., Алибеков А.А.	Факторы, влияющие на эффективность управленческой деятельности в системе местного государственного управления и самоуправления	177
Оспанова А.Н.	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл шаралары жүйесінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқықтық сананы қалыптастыру	181
Ракимбаев Е.Н.	Генезис судебной системы Кыргызской Республики: проблемы. поиски, решения	185
Сагыналиева В.Ж., Темирбекова М.Л.	Предконституционное развитие досоветского Кыргызстана	191
Садуақасова А.А.	Билікті бөлу идеясын дамытудың негізгі кезеңдері және оны әлем елдерінің конституцияларында бекіту	194
Сәтілда А.Ш., Османова Д.Б.	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес мәдениетін нығайту мәселелері	198
Сәулен Н.	Заң шығару және атқарушы билік органдарының өзара қарым-қатынасының мәселелері	200
Сивухова В.В., Тохтарова Т.С.	Мир без конфликтов!	204
Сивухова В.В.	Соотношение международного и внутригосударственного права: взаимодействие, автономное сосуществование	207
Смагулов А.А., Смагулова Р.А.	Қазақ қоғамындағы азаматтық құқықтық қатынастардың объектілері	211
Смағұлов А.А.	Шариат және қазақ әдет - ғұрып заңдарындағы адам құқықтары мен бостандықтарының өзара үндестігі	216
Смағұлова А.С., Смагулов А.А.	Әдет-ғұрып заңдарындағы азаматтық қатынас түрлерін құқықтық реттеу аспектілері	220
Смағұлова А.С., Кусаинова Л.И.	Дәстүрлі құқықтың өркениеттілік идеяларының қазіргі қоғамды қалыптастырудағы өзектілігі	225
Стангалиева Г.С.	Нормотворческий процесс в государственном управлении: проблемы и перспективы	228
Тилоева А.М.	Понятие и условия привлечения несовершеннолетних к административной ответственности	231
Тилоева А.М.	Возраст несовершеннолетнего, как особенность административно-правового статуса субъекта административного правонарушения	236
Хайрмуханмедов Н.И.	Қазақстандағы жоғары оқу орындарында эндаумент қорларын құрудың мәселелрі	239
Юсупов У.Д.	Правовые аспекты экологического состояния и рационального использования водных ресурсов в Кыргызской Республике	244
Яцек Залесны	Тенденции развития конституционного правосудия в странах Восточной Европы, как выражение спора права	251

	и политики	
СЕКЦИЯ 2 «СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ГРАЖДАНСКИХ ПРАВ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН»		
Nurmagambetov A.M.	Issues on the eeu labor legislation harmonization.	255
Абдираймова А.	Проблемы правового регулирования агропромышленного комплекса Республики Казахстан.	261
Алиева Л. Р.	К вопросу становления института исполнительного производства в гражданском процессе Республики Казахстан	264
Бердиярова Ж. С., Совет Д. Қ.	Қызметкерлердің еңбектік құқықтары және оны қорғаудың қажеттілігі	267
Дарменова Д.Б.	Повышение эффективности взаимодействия государственных органов с неправительственными организациями	270
Жусипова Б.А.	Жер қатынастары субъектілерінің құқықтық мәртебесі	274
Калтаева А. Т.	Міндетті медициналық сақтандырудың құқықтық реттелуі	278
Кенес А.К.	Значение и роль инвестиций в развитии экономики	279
Кусаинова Л. И., Смағұлова А. С.	Қазақ қоғамындағы сауда қатынастарының даму эволюциясы	281
Лейтане А. З.	Трудовое право Латвии и Казахстана	284
Марат Н.М., Оразалиев К.О.	Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті стандарттау саласының құқықтық реттелуі	291
Нургалиева Е.Н.	Проблемы правовой защиты социально-уязвимых слоев населения	299
Нұғыманов Е.Е.	Қазақстан Республикасында жер пайдалану құқығының түсінігі және оның түрлері	303
Омарова Э.Б.	Правовое регулирование переводов на другую работу	305
Омарова Э.Б.	Международное регулирование безопасности и охраны труда	308
Омарова Б.А.	Еңбек құқықтарын бұзылудан қорғауды қамтамасыз ететін заңдық кепілдіктер	311
Өмірзақов П.К.	Корпорацияның жарғылық капиталының құқықтық табиғаты	314
Сабырбек Ш. М.	Тендерлік қатынастарды сыбайлас жемқорлықсыз ұйымдастыру, шетелдік тәжірибе	317
Сабырбек Ш.М.	Загрязнение реки Урал: виды решение данной проблемы	320
Сактаганова И.С.	Функции гражданско-правовой ответственности	321
Смагулов А.А., Смагулова Р.А.	Қазақ қоғамындағы азаматтық-құқықтық қатынастардың объектілері	328

Хасенов М.Х.	О судебной практике по трудовым спорам: проблемы и решения	332
СЕКЦИЯ 3 УГОЛОВНОЕ ПРАВОСУДИЕ: ТРАДИЦИИ И ИННОВАЦИИ В СИСТЕМЕ СОВРЕМЕННОГО ПРАВА		
Ахпанов А.Н.	Актуальные вопросы теории и практики Казахстанского уголовного процесса	336
Акимжанов Т. К.	О превенции уголовного законодательства Республики Казахстан	340
Балтабаев К. Ж., Татиков Р.У.	Проблема альтернативы лишению свободы по системе наказаний в уголовном кодексе Республики Казахстан	344
Казиканов Т. Т.	О совершенствовании понятия оперативно-розыскной деятельности	347
Ким К. В.	Обвинение в структуре принципа состязательности	351
Сартаева Н.А.	уголовно-исполнительное законодательство Республики Казахстан: современное состояние и перспективы совершенствования	354
Сембекова Б.Р.	Оперативно-розыскная деятельность в противодействии терроризму и экстремизму	358
Скаков А.Б.	Предупреждение экстремистских проявлений среди несовершеннолетних и молодежи Казахстана	362
Сматлаев Б.М., Казбек Ж.А.	Практические аспекты реализации противодействия коррупции для государственных и муниципальных служащих Казахстана и России	368
Баймолдина С.М.	Уголовная ответственность за воспрепятствование предпринимательской деятельности в Республике Казахстан	374
Бырдин Е. Н.	Проблемы защиты прав детей в российской федерации и Республике Казахстан: сравнительный анализ	378
Верченко Н. И.	Основания классификации преступного насилия (на примерах правоприменительной практики)	381
Кабакова О.В.	Правовая культура в мировом правовом и информационном пространстве	385
Мергембаева Н.Б.	Использование специальных знаний при расследованиях террористических актов	388
Монгуш А.С.	Историко-правовой анализ проблемы скотокрадства в Республике Тыва	391
Муратханова М.Б., Мұқаметқазинов А.С.	Қазақстан Республикасының киберқылмыстылық саласындағы заңнамасын жетілдіру бойынша ұсыныстар	395
Ашимова Э.А.	Self-determined liability problems for suicide issues	398
Ашимова Э.А.	Кәмелетке толмағандар арасындағы қылмыстылықты жоюдың құқықтық және әлеуметтік аспектілері	402
Балгынтаев А. О.	Согласительное и приказное производство В уголовном процессе Казахстана»	408
Нурлумбаева Л. Е.	Прикладные вопросы расследования и рассмотрения уголовных дел в порядке приказного производства	413
Тулепенов Ж.К., Какимов А.Ж	Татуласуға байланысты қылмыстық жауаптылықтан босатудын кейбір ерекшеліктері	416

Абенова Д. К.	О доступе задержанного подозреваемого к уголовному правосудию	419
Абдулла А. Б.	Организационно-правовые основы обеспечения информационной безопасности	423
Айнабекова М. Б.	Правовое регулирование противодействия терроризму в Республике Казахстан	426
Ануарова К. А.	Виктимологическая характеристика жертв от половых преступлений	430
Аширбек А. Ж.	Уголовная ответственность в налоговых правонарушениях	434
Балтабай М. Б.	Компенсация морального вреда в уголовном процессе: теоретические и историко-правовые аспекты	437
Давидовская В.А.	Институт наказания по уголовному законодательству стран романо-германской правовой семьи: сравнительный анализ	442
Дарменова Д.Б.	Повышение эффективности взаимодействия государственных органов с неправительственными организациями	446
Досанов М.У.	Салықтық қылмыстардың криминалистикалық сипаттамасы мәселесі туралы	450
Есет А.М.	Теория и практика исправительного воздействия и ресоциализации лиц, осужденных к лишению свободы	453
Кетепова С. Г.	История развития института приказного производства в Республике Казахстан и зарубежных странах	455
Кубенова Ш.А.	Уголовная ответственность за неисполнение обязанностей по воспитанию несовершеннолетнего	459
Khassenova A.R.	Problems of determining the subject of bribery under the criminal legislation of the Republic of Kazakhstan	463
Пахритдинова А.Ш.	Уголовно-правовая характеристика правонарушений в сфере информатизации и связи	466
Sembay G. B.	Procedural bases of house arrest in criminal proceedings	468
Сулейменова М.К.	Организация террористической деятельности: уголовно-правовые и криминологические аспекты	474
Қожахмет А. Қ.	Қылмыстық сот ісін жүргізуде куәгерлік иммунитеттің түсінігі, мәні және маңызы	476
Сиубаева Н. Ж.	Медициналық қылмыстық құқықбұзушылық субъектісінің ерекшеліктері	480
Феткулов А. Х., Каржасова Г.Б., Орынбеков А. С.	Есірткінің заңсыз айналымына қарсы күрес саласындағы халықаралық ынтымақтастық	482
Исмагулов К.Е., Кажмуратова Д.С.	«Совершенствование уголовного законодательства, направленного на противодействие уголовным правонарушениям в сфере экономической деятельности»	486
Абулкаирова А.М.	Экстремизм как неотъемлемый элемент терроризма	490
Байзакова Р.Б., Бекбергенова А.К.	Особенности судебной реформы в Республике Казахстан	494
Исабекова А. Н.	Некоторые проблемы и перспективы развития уголовно - правового регулирования преступлений экономической направленности	498

Сабырбек Ш. М.	Қылмысқа айдап салушылықтын өзектілігі мен негіздері	501
Сокур А. С.	Незаконное перемещение стратегически важных товаров и ресурсов через таможенную границу в рамках евразийского экономического союза	505
СЕКЦИЯ 4 ВЛИЯНИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА НА ИЗМЕНЕНИЯ В СИСТЕМЕ СОВРЕНМЕННОГО ГОСУДАРСТВА		
Kulnazarova D.	Extrajudicial resolution of labour disputes in the digitized world	509
Suleimanova I.	Convention on the rights of the child as the main guarantor of state cooperation in the protection of the rights of minors	512
Абаева Х.А.	Принцип долгосрочной устойчивости в сфере коммерческой космической деятельности	516
Абдакимова Д.А.	Правовое регулирование статуса педагога в международном праве и законодательстве зарубежных стран	519
Абенов М.С.	Развитие экономической деятельности Республики Разахстан в условиях интеграции	523
Акпарова Р.Н.	Применение норм международных договоров В уголовном процессе Республики Казахстан	527
Актаева А.Р.	Влияние международного права на национальное законодательство республики казахстан	538
Алпысбаева Ю.А.	Предпосылки и история создания евразийской экономической комиссии	541
Ахметова М.Х.	Международное правовое регулирование мультимодальных перевозок	544
Аюпова З.К., Кусаинов Д.У.	Влияние международного права на изменения правовой системы в условиях интеграции	551
Баймолдинова Е.Т.	Международно-правовое регулирование генной инженерии	554
Бектасова Д.Б.	Соответствие национального законодательства международным стандартам по отправлению правосудия в отношении несовершеннолетних	557
Бырдин Е.Н.	Проблемы защиты прав детей в Российской Федерации и Республике Казахстан: Сравнительный анализ	561
Дуйсенбаева К.И.	Механизм разрешения споров в рамках ВТО	564
Дьяконова А.А., Рахматуллина О.В.	Система источников правового регулирования международного научно-технического сотрудничества в условиях евразийской экономической интеграции: на примере Республики Казахстан	568
Елеубекова Н.Е., Шаймуханов А.Д.	Кеден ісі саласындағы халықаралық ынтымақтастықтың нысаны ретіндегі еуразиялық экономикалық одақтың қызмет етуінің кейбір мәселелері	572
Есиркепова М.М.	Еңбек нарығындағы халықаралық гендерлік теңдік және қазақстандағы әйелдердің құқықтық жағдайы	575

Жуманова Н.К.	Концепция международного «мягкого права» в международно-правовой доктрине	580
Жуматаев С.	Имплементация международного гуманитарного права	584
Жуматаев С.	Проблемы определения внутреннего вооруженного конфликта в международном гуманитарном праве	588
Жумашева Н. Ж.	Экономикалық интеграцияның өркендеуі кезінде еуразиялық экономикалық одақта миграциялық жағдайдың дамуы	592
Зукай Ж.	ШЫҰ аясында Қазақстан мен Қытайдың білім және мәдениет саласындағы халықаралық-құқықтық ынтымақтастығы	594
Зязикова Е.М.	Государственный иммунитет и его применение в практике	598
Иманбаев С.М., Батырова С.Б.	Санкции в международном праве	601
Кайратов М.	Space exploration technologies corporation: История компании	604
Карабаев Ф.Ж.	Қылмыстық істер бойынша құқықтық көрсету институтының кейбір пікірталас сұрақтары	607
Қаражан Б.С.	Қазақстан Республикасы мен мұнай экспорттаушы елдер ұйымы арасындағы халықаралық құқықтық қарым-қатынас	609
Костяная Ю.С.	Понятие и место информационной безопасности в системе общей безопасности стран-участниц ЕАЭС	614
Мадмарова А.Д.	Пиратство в международном морском праве	618
Макашева Д.	Правовое регулирование международных перевозок в Республике Казахстан	622
Максым Г.Е.	Спор за залив нутка	624
Ныгметуллинова Д.Е.	Вопросы понятия и сущности общих принципов международного уголовного права	627
Огланов К.Э.	Каспий теңізінің халықаралық-құқықтық мәртебесінің қалыптасуы кезеңдері	631
Ойнарова А.А.	Техническое регулирование – важный инструмент развития торговли в рамках Евразийского Экономического Союза	635
Оленина Т.Ю.	К вопросу о понятии модельных лесов канады и россии	638
Резинкин А.Ю.	Правовое регулирование международного научно-технического сотрудничества России и Узбекистана	641
Реш Р.В.	Вопросы ответственности международных организаций	644

Сарсенова С.Н.	Международно-правовое содержание экономической интеграции Китая и Казахстана	646
Сарсембаев М.А.	Текущие проблемы теории и практики международных договоров Казахстана	650
Серикова И.Е.	Меры ответственности за нарушение таможенных правил	654
Серік Л.С.	Правовые основы технологической модернизации ЕАЭС В контексте целей устойчивого развития	657
Серік Л.С.	Сравнительный анализ международно-правовых документов по борьбе с изменением климата: киотский протокол и парижское соглашение	660
Турмахан А.Б.	Международно-правовое регулирование мирного использования ядерной энергии в Республике Казахстан	662
Файзулла Д.М.	Военное использование космоса в интересах международной безопасности	665
Филатова Е.И.	Правовое регулирование авторского права стран-участниц Европейского Союза.	668

Список использованных источников:
1. Попов В.Л. Через Саяны и Монголию. Уранхай. Тыва дептер. Антология научной и просветительской мысли о древней тувинской земле и ее насельниках, об Урянхае – Танну-Туве, урянхайцах – тувинцах, о древностях Тувы. [Текст]: в7т. Т.3: Урягнхайский край: тувинско-русские отношения (конец XVII – начало XX вв.) / составитель С.К. Шойгу. – Кызыл: ОАО «Тываполиграф», 2014. – С. 318-319
2. Дабиев Д.Ф. Экономико-правовая характеристика уровня преступности в Туве: история и современные реалии [Электронный ресурс] // http://edrj.ru/article/09-03-2018.
3. Сведения о кражах скота. Официальный сайт МВД по Республике Тыва (URL: http:// www.17. mvd.ru/).
4. Официальный сайт Управления Судебного департамента Республики Тыва (sud_dep2@tuva/ru).
5. В.К. Даржа. Традиционные мужские занятия тувинцев. Том I: Хозяйство. Охота. Рыбалка. Скотокрадство - необходимость правового регулирования. Кызыл: Тувинское книжное издательство, 2008. 592 с.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ КИБЕРҚЫЛМЫСТЫЛЫҚ САЛАСЫНДАҒЫ ЗАҢНАМАСЫН ЖЕТІЛДІРУ БОЙЫНША ҰСЫНЫСТАР

Муратханова М.Б., Мұқаметқазинов А.С.
Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ қылмыстық-құқықтық пәндер кафедрасының доценті, з.ғ.к.,
Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, «Құқықтану» мамандығының
2 – курс магистранты, Нұр-сұлтан, Қазақстан

Киберкеңістік пен жаһандық телекоммуникациялық желілердің қауіпсіздігі проблемалалары әлемдік қоғамдастықтың көптеген ғалымдарын, оның ішінде Қазақстан Республикасының да ғалымдарын алаңдататын мәселе.

Бұған таңғалуға болмайды, себебі компьютерлік технологиялар қарқынды дамуда, бұған барлық қоғамның толықтай компьютерленуі, барлық әлеуметтік-экономикалық және мемлекеттік құрылымдардың компьютерлік технологияларды пайдаланатыны дәлел бола алады. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің «Ақпараттандыру және байланыс саласындағы қылмыстық құқық бұзушылықтар» деп аталатын 7-тарауына қатысты әрекеттерді жасауға ниетті адамдар дәл осы мән-жайларды пайдасына асырады.

Ғылыми және арнайы әдебиеттерді, оқулықтарды талдау көрсеткендей, қазіргі жағдайларда компьютерлік қылмыстар өсу тенденциясына ие.

Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі бекіткен Қазақстан Республикасы Қаржы секторы киберқауіпсіздігінің 2018-2020 жылдарға арналған стратегиясында соңғы үш жылда қаржы секторындағы құқық бұзушылықтар саны 5 есеге өскен деп жазылған. Ал 2018 жылғы алғашқы 9 айда шамамен1,5 мың киберқылмыс тіркелген екен. Алайда, істердің аз ана бөлігі сотқа дейін барады. 2017 жылы Қазақстан Киберқауіпсіздіктің жаһандық индексінде 83-орында болды, ал елде киберқылмыстардың басын ашу көрсеткіші 3%-дан аса қоймайды.

Демек, қазіргі тарау компьютерлік технологиялар саласында жасалатын қылмыстардың тиімді профилактикасы мен оларға қарсы күрес үшін жеткіліксіз екенін мойындау негізді деуге болады.

Бұл компьютерлік қылмыстар жасауға бағытталған әрекеттер сипаты бойынша түрлі болып келетініне, қылмыстардың аталған санатының Қылмыстық кодекстің 7-тарауы бойынша саралауда қиындық туғызатын алуан түрлі белгісі барына және сол себепті оларды анықтау күрделі іске айналатынына байланысты.

Осыған орай біз жеке нормативтік құқықтық актіні – «Компьютерлік қылмыстар туралы» Заңды қабылдау қажет деп есептейміз, онда компьютерлік қылмыстардың барлық түрі,олар үшін жауаптылық көзделіп, компьютерлік қылмыскердің жеке бас ерекшеліктері ескерілетін болады.

Компьютерлік қылмысқа баратын қылмыскердің жеке басы қылмыстардың өздері сияқты түрлі сипатқа ие. Бұл факт та жоғарыда аталған нормативтік құқықтық актіні қабылдау қажеттігін дәлелдей түседі.

Компьютерлік технологиялардың таралуына байланысты компьютерлік қылмыстарды құқықтық реттеу мен олар үшін жауаптылықты күшейту мәселесі өзекті сипатқаие болатыны аталған заң жобасын тез арада әзірлеп, қабылдау қажеттігінің негізі деп білеміз.

Қоғам өмірінің барлық саласында компьютерлік технолгияларды кеңінен қолдану осы саладағы қылмыстардың өсуіне ықпал етуде, алайда, тар мағынадағы кей терминдер мен ұғымдардың анықтамасының жоқтығы себебінен қымыстық кодекстің қолданыстағы нормаларын іске асырған кезде қиындықтар туындап жатады.

Мысалы, Қылмыстық кодексте «Интернет», «Сайт» терминдерінің анықтамасы жоқ, бұл ретте, егер «Интернет» терминінің мәнін ашу қажет болмаса, «Сайт» терминінің мән-мағынасын ашу қажет. Мысалы, «Интернетті реттеу негіздері туралы» заңның модельдік жобасында «сайт» ұғымына келесі анықтама беру ұсынылады: «Сайт (Интернеттегі) – ақпараттық жүйеде қамтылған ақпарат пен бағдарламалық қамтылымның жиынтығы, ол белгілі бір желілік адрестер бойынша Интернетте осындай ақпараттың қолжетімді болуын қамтамасыз етеді. Интернет саласындағы уәкілетті орган – Интернетті дамыту мен пайдалану саласында мемлекеттік саясатты әзірлеу және нормативтік-құқықтық реттеу бойынша функцияларды жүзеге асыратын мемлекеттік билік органы.». [1]

Ұсынылып отырған нормативтік құқықтық акт дербес сипаттағы ақпаратты, меншік құқығының құпиялылығы мен кепілдендірілгенін (электрондық шоттардан қолма-қол ақша алған кезде), авторлық құқықты және т.б. қорғау жүйесін құруға бағытталған.

Қазақстанда азаматтың құқықтарын бұзбайтын компьютерлік технологияларды табысты дамыту үшін ерекше заңнамалық стратегия қажет, ол республикамызға жаһандық және ашық нарыққа кірігу қарқынын өсіруге және осындай нарыққа тән ережелерді қабылдауға ықпал етуге тиіс.

Ондай стратегия ең алдымен «Компьютерлік қылмыстар туралы» Қызықстан Республикасының Заңында іске асырылып, төмендегілерді қамтамасыз етуге тиіс:

1) электрондық сауда саласында, оның ішінде тауарлар мен қыметтердің ақысын төлеу кезінде банк карточкаларын пайдалану саласында қауіпсіздікті және алаяқтық пен/немесе әкімшілік құқық бұзушылықтар жағдайларын болдырмауды;

2) тұтынушының құқықтарының қорғалуын, оның ішінде мыналар бойынша:

- жеке өмірдің қорғалуы;

- баланың денсаулығы мен психикасына зиянды эротикалық мазмұндағы ақпаратты заңсыз көрсетуден, таратудан, жарналмалаудан, сондай-ақ оған Интернет желісінде осы секілді тауарларды сатудан қорғау бойынша бала құқықтары;

- тауар немесе Интернет-дүкен туралы ақпарат алу, онлайн-режимде сатып алынған тауарды/қызметті қайтару және айырбастау, тауарларды/қызметтерді Интернет-берушімен жасалған сатып алу-сату шартын орындаудан бас тарту құқықтарын қорғау арқылы тұтынушының мүдделерінің қорғалуын қамтамасыз ету[2].

Жаһандық коммуникация желілерін, оның ішінде Интернетті пайдалану саласындағы қоғамдық қатынастарды құқықтық реттеуге қатысты бай халықаралық тәжірибе жинақталғанын атап өту қажет.

Мысалы, Филиппинде «Киберқылмыстылық туралы» Заңның қабылдануы резонанс тудырған оқиға болды деуге келеді, ол жала жабу үшін жауаптылықты күшейткен және билік өкіледірне веб-сайттарды жабуға бақыланбайтын өкілеттер береді. Бұл заң киберқылмыстардың бірнеше жаңа түрін анықтайды, олар: киберсекс, балалар онлайн-порнографиясы, компьютерлік жүйелерге заңсыз ену немесе оларды бұзу, дербес деректерді ұрлау және спам. Жаңа заңға сай онлайн-жала жабу әрекеті үшін жауапкершілік қатаңдатылған. Оның анықтамасы Филиппинның Қылмыстық кодексіне енгізілген және қарапайым жала жабуға қатысты қолданылады. Ең төмен жаза 12 есе арттырылды – 6 айдан

6 жылға дейін; ал ең жоғарғы жаза екі есеге ұлғайтылды – 12 жылға дейін бас бостандығынан айыру [3].

Сонымен қатар, «Интрнет туралы» модельдік Заң бар, онда Интернет желісін қолданған кезде туындайтын құқықтық қатынастарды ТМД-ғамүше мемлекеттерді үйлестіру және Интернет желісі пайдалану қандай да бір құқықтық қатынастарды туындатуы мүмкін салалардағы ұлттық заңнамаларды жетілдіру мақсатында осындай қатынастарды реттеу принциптері белгіленіп, негізгі бағыттары анықталған.

Осыған байланысты біз қолда бар әлемдік тәжірибеге сүйене отырып, «Киберқылмыстылық туралы» Қазақстан Республикасының Заңын қабылдау арқылы ұлттық заңнамамызды жетлідіре аламыз.

Осылайша, ұсынылып отырған нормативтік құқықтық акт Қазақстанда ақпараттың қауіпсіздігін, құпиялылығын, тұтастығы мен қолжетімділігін одан әрі дамытуға ықпал етеді, сондай-ақ жаһандық коммуникация желілерінде, оның ішінде Интернетте жасалатын барлық қылмыстармен, оның ішінде енді пайда болған қылмыстармен күресуге бағытталатын болады.

Бұған қоса, ұсынылып отырған заң жобасы қабылданған жағдайда теріс құқықтық, әлеуметтік, қаржы-экономикалық, экологиялық, криминологиялық жәнеөзге де салдарлар болмайды деп болжануда.

Сонымен қатар, киберқылмыстарға қарсы күрес мемлекеттік құрылымдардың да, экономканың жеке секторының іс-әрекеттерінің жиынтығынан құралып, келесі компоненттерді қатуға тиіс:

- арнайы қызметтердің өзара әрекеттесуіне және олардың жұмысын үйлестурге бағытталған халықаралық ынтымақсатыстық;
- түрлі әлем мемлекеттерінің ұлттық заңнамаларын үйлесімді ету, соның негізінде мемлекетаралық келісімдер жасау;
- ұлттық экономика деңгейінде киберқауіпсіздік стратегиясын әзірлеу;
- жаңа техникалық мүмкіндіктер мен қатерлерді ескере отырып, ұлттық заңнаманы үнемі оңтайландырып тұру;
- киберқауіпсіздікке қол жеткізудің бірыңғай тәсілін қамтамасыз ету, бұл ретте іске асыру механизмі жүйеге бастапқыдан кіріктірілген болуға тиіс және арасында накты түзетулерді қажет ететін болады;
- құқық қорғау органдары мен киберқылмыстарға қарсы күрес жөніндегі қызметтердің, сондай-ақ сот билігі органдарының өзара іс-әрекетін барынша оңтайландыру;
- киберқылмыстарға қарсы күрес жөніндегі қызметтердің материалдық базасын «ең заманауи» қағидатына сүйене отырып қалыптастыру;
- ел халқы арасында киберқатерлер туралы ақпаратты кеңінен тарату, мүмкіндігінше киберсауаттылықты жаппай арттыру;
- киберқылмыстылықты жоюға мүдделі барлық тараптардың: құқық қорғау органдарының, бизнестің, зерттеу және академиялық құрылымдардың күш-жігерін біріктіру.

Қолдалынған әдебиеттер

1. «Интернетті реттеу негіздері» модельді заңы // ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің Парламентаралық Ассамблеясының пленарлық отырысында 2011 жылғы 16 мамырдағы № 36-9 қаулымен қабылданған.
2. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне электрондық сауда мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Зағының Жобасына Тұжырымдама // www.adilet.gov.kz
3. Закон «О киберпреступности» нарушает свободу слова на Филиппинах. URL-дан қолжетімді: http://asiais.ru/read/335_zakon_quot_o_kiberprestupnosti_quot_narushaet_svobodu_slova_na_filippinah/